

Publicat el 10-12-2006 a "Levante - EMV".

De vegades, la paraula "sostenible" s'utilitza de manera perversa per justificar, precisament, actuacions insostenibles.

Escola valenciana i societat sostenible

Carme Miquel *

Aquell mestre pujava cada any a la serra per observar l'entorn des d'aquell lloc i apreciar els canvis que s'hi produeixen en les diferents estacions de l'any. Els alumnes acomplien unes normes clares: no arrencar matolls ni herbes. En tot cas, podien tallar amb unes tisores algunes branquetes per formar un herbari. Calia posar cura a no fer molt de soroll per no espantar els animals que hi poguera haver, però calia observar detingudament els rastres que aquests deixen per terra, per investigar aspectes de la seua vida. De vegades, depenent de l'edat dels alumnes, aquell mestre aprofitava les excursions per descobrir vestigis del passat com molins o sèquies. I també solia aprofitar l'ocasió per designar els espais i les coses amb la llengua amb què sempre havien sigut designades. De vegades, contemplant el paisatge, algun xiquet escrivia un poema.

Actualment, aquell mestre ja no puja a la serra. Les plantes del camí que els seus alumnes protegien han sigut arrancades per les excavadores i les senderes ja no contenen rastres d'animals. El terra d'una part d'aquell lloc ha desaparegut sota el ciment i ja no hi queden vestigis del passat.

En un altre indret, un equip de professores feia una passejada per l'horta cada vegada que, amb el seu alumnat, estudiaven els aliments. Sempre hi trobaven algun llaurador que els oferia encisams o unes tomaques. I, en tornar a escola, les mestres i els alumnes en feien una amanida i la menjaven mentre parlaven de vitamines i proteïnes i d'hidrats de carboni. Ara, aquelles mestres ja no fan aquesta activitat. A l'horta per on passejaven li han crescut grues i ha desaparegut la verdor.

Els docents d'una altra escola havien implicat les famílies per tal que no utilitzaren plàstic ni paper d'alumini per embolicar els esmorzars, perquè havien estudiat la contaminació i el tema dels residus i procuraven reduir, reutilitzar i reciclar tot el que tenien al seu abast. Però al supermercat pròxim, tot està embolicat amb materials sintètics i paper que sembla plata. A les mares i pares dels alumnes els resulta ben difícil eliminar l'ús diari d'aquests i altres envasos contaminants.

Alguns equips de mestres han dissenyat projectes d'educació per al consum responsable. Però a la porta del centre escolar, mil reclams publicitaris porten l'alumnat a desitjar de manera compulsiva coses inútils, a no discernir allò necessari d'allò prescindible, a consumir, a consumir el planeta Terra, en definitiva. A gastar-lo i a gastar.

L'escola és l'espai de la societat on es fomenta la racionalitat i el bon fer. És la institució on se suposa que s'han de transmetre valors de respecte a la natura, que és propietat de tots. És el lloc on s'ha d'afavorir l'estima pel patrimoni natural i cultural. És l'espai on s'han de formar persones amb tot el que el concepte implica i, per això, la tasca d'educar és la més digna. Però els poders dominants han convertit l'escola en un reducte. Un reducte de dignitat, amenaçat per l'afany hipòcrita devorador del sistema. El lucre fàcil, el "tot val" per a l'enriquiment i una falsa, depredadora i perillosa idea de progrés, estén les seues urpes al voltant del món escolar i menysprea la tasca dels mestres, tot desfent fora de l'escola el treball educador que hom fa dins.

El medi ambient sa és per als ensenyants una eina de treball, un recurs educatiu que els estan furtant. Alhora, amb la degradació territorial, la destrucció mata també referents culturals, fins i tot la llengua, perquè la relació entre aquesta i el medi ambient és tan profunda que, quan s'empobreix aqueix medi i la relació de les persones amb ell, s'empobreix també el llenguatge que designa i expressa eixes relacions. Ara, els mestres saben que han de canviar plantejaments i trobar noves eines. Saben que han d'introduir al currículum continguts nous com el de "petjada ecològica" o el de "canvi climàtic" o l'autèntic significat del mot "sostenibilitat".

És per això que la Federació Escola Valenciana ha dedicat el seu IV congrés a l'educació ambiental. Sota l'epígraf "**Escola valenciana i societat sostenible**", durant tres dies, ha plantejat la temàtica en tota l'amplitud d'aquesta, amb dues premisses bàsiques: d'una banda, hi ha el convenciment que per poder realitzar una educació ambiental cal un coneixement i una reflexió en profunditat sobre la situació actual del territori valencià. D'altra, cal exigir que tots els sectors de la societat, començant pels responsables polítics i els poders econòmics, prediquen amb l'exemple.

El Congrés "Escola valenciana i societat sostenible" ha sigut un punt d'intercanvi d'experiències i de reflexió, però, alhora, constitueix una crida molt sentida. És una crida a tota la societat: als qui governen, als qui actuen sobre el territori i els recursos, als professionals que se'n relacionen, als mitjans de comunicació i als consumidors. És una crida per tal que la destrossa s'ature, per tal que s'ordene el creixement i el territori valencià continue viu per a les generacions actuals i futures. És una crida per tal que la bellesa del nostre paisatge continue inspirant els poemes dels infants.

* Coordinadora del IV Congrés d'Escola Valenciana

Fitxer baixat de <http://www.terracritica.org>